

**Strategisk
næringsplan 2016-
2019**

**Froland
Kommune**

Vedtatt 17.03.2016

Innhold

1. Innledning.....	2
1.1. Hvorfor strategisk næringsplan?	2
1.2. Hva er strategisk næringsplan?	2
1.3. Mandat for planarbeidet	2
2. Planprosess.....	3
3. Kommunalt næringsarbeid i kommunen i dag.....	4
4. Arbeidsplasser/sysselsetting og befolkning	5
6. Bedrifter	9
7. Offentlig og privat næringssamarbeid i dag	11
8. Næringsarealer	13
9. Sentrum	14
10. Lufthavn.....	15
11. Fengsel.....	16
12. Næringscenter	17
13. Reiseliv og kulturisme.....	18
15. Kommunen som eier	19
16. Handlingsprogram	20
17. Vedlegg	22

1. Innledning

1.1. Hvorfor strategisk næringsplan?

Næringslivet er viktig i Froland. Det skjer mye næringsutvikling i Froland, og det vil komme til å skje mye mer i åra som kommer. Det har skjedd mye positivt med en økning i antall bedrifter med tilknytning til kommunen. Samtidig er det også trekk ved utviklingen som kunne ha vært enda bedre.

På noen områder er kommunen en aktør som har betydning for næringslivet og som kan påvirke forholdene for dagens og framtidens næringsliv. Dette bør gjøres planmessig, med de viktigste tiltakene først. Kommunen er klar over at det er mange forhold som ligger utenfor kommunens kontroll, og ønsker ikke å bruke mye tid på å omhandle slike forhold.

1.2. Hva er strategisk næringsplan?

En strategisk næringsplan er en plan som sier noe om hva kommunen mener er viktig i næringsutviklingen i kommunen i kommende år. Planen utpeker noen satsingsområder og munner ut i et handlingsprogram.

I prosessen med å lage strategisk næringsplan for Froland er det eksisterende næringslivet involvert.

1.3. Mandat for planarbeidet

Arbeidet med strategisk næringsplan er forankret gjennom vedtak i kommunestyret, og bl.a. på bakgrunn av at Froland kommune valgte å stå utenfor arbeidet med en felles strategisk næringsplan for Østre Agder-samarbeidet.

Vedtak i Kommunestyret 2011-2015 - 23.04.2015:

Administrasjonen utarbeider en strategisk næringsplan i tråd med saksframlegg og vedlagte notat.

Det settes av kr 100.000 til dette formålet, som finansieres av midler avsatt til oppfølging av kommuneplanens handlingsdel (prosjekt 20085).

Kommunestyret utnevner følgende politiske representanter: Ove Gundersen, Sigmund Pedersen, Tom Eivind Koveland, samt vararepresentant Sigmund Håverstad.

En strategisk næringsplan er en overordnet plan for næringsutvikling i kommunen. Samtidig er det viktig at den munner ut i en konkret handlingsplan med klare føringer for oppfølging.

Planeier: Kommunestyret

Styringsgruppe: Formannskapet

Arbeidsgruppe: Rådmannen foreslår at kommunestyret velger to representanter fra kommunestyret/formannskapet. Fra administrasjonen utpeker rådmannen Sigurd A. Jensen som leder/koordinator, Ole Tom Tjuslia, Martin Due-Tønnesen og Svein Mork Dahl.

Næringslivet, som Handels- og næringsforeningen og bondelag/skogeierlag, vil bli bedt om å være med i referansegrupper.

2. Planprosess

Arbeidsgruppa har bestemt at næringslivet skal gis full mulighet til å medvirke i planprosessen. Det er lagt opp til tre næringsutviklingsseminarer, et oppstartseminar, som ble avholdt 25. august på Bjørkeskogen aktivitetssenter med prosessledelse fra Gautestad mestring & utvikling as, der 20 personer deltok fra kommunen, Etablerersenteret, næringslivets organisasjoner og enkeltbedrifter. Det ble videre avholdt et midtveisseminar som behandlet høringsutkastet, og det blir et oppfølgingsseminar etter at planen er vedtatt, for å drøfte hvordan kommunen, samarbeidende instanser, næringslivets organisasjoner og næringslivet selv i fellesskap kan følge opp og sette planen ut i livet. Alle tre seminarene har fokus på måloppnåelse for den enkelte aktør, hvordan sette seg mål, hvordan nå dem og hvilke konsekvenser en må ta for å nå de mål en setter seg. Seminarene inneholder innledning, gruppearbeid med veiledning og oppsummering i plenum. Erfaringen fra oppstartsseminaret og midtveisseminaret er svært positiv, og alle deltakere var engasjerte og gav mange og gode innspill som har vært verdifulle i planarbeidet.

3. Kommunalt næringsarbeid i kommunen i dag

Kommunen har følgende ressurser innen næringsarbeidet i dag:

- Ordfører
- Rådmann
- Skogbruksrådgiver i om lag 20 % stilling
- Jordbruksrådgiver i 20 % stilling
- Næringsrådgiver i 30 % stilling (kombinert med 50 % kultur og 20 % beredskap)
- Ansatte i forvaltningsdelen av teknisk sektor som arbeider med arealplanlegging og byggesaker.
- Medeier i Etablerersenteret IKS
- Samarbeid med NAV om støtte til etablerere
- Kommunalt næringsfond
- Deltakelse i regionalt næringsfond for Arendal, Froland og Grimstad
- Rådgivning og oppfølging av etablerere

I likhet med de fleste andre kommuner har også Froland kommune ordfører på heltid. Tradisjonelt er det ordføreren som får henvendelser fra aktuelle nyetablerere av en viss størrelse, og ordføreren samarbeider med rådmannen for å forankre enkelthenvendelser i kommunens organisasjon slik at den enkelte sak får en imøtekommende og god oppfølging.

I tillegg kan ordføreren og rådmannen ta initiativ til at det skal arbeides for å få nyetableringer til kommunen. Et godt eksempel på det er etableringen av nytt fengsel på Blakstadheia. Kommunens medvirkning overfor Arendal lufthavn Gullknapp as er et godt eksempel på et slikt initiativ. Kommunens engasjement i den etableringen og utviklingen går i hovedsak på ordfører-/rådmannsnivå.

I tillegg er kommuneplanens arealdel og reguleringsplaner et viktig svært viktig verktøy.

Også samarbeid med private aktører er en viktig ressurs. Blakstadheia næringspark er et godt eksempel i så måte.

Mål:

- Vekst i næringslivets verdiskaping og sysselsetting

Strategi:

- Forvalte kommunens ressurser til næringsutvikling på en planmessig måte, solid forankret i kommunestyret

4. Arbeidsplasser/sysselsetting og befolkning

Froland kommune har pr. dato 5540 innbyggere. Froland hadde en vekst i arbeidsplasser på nivå med Tvedestrands 17 % mellom 2010 og 2011. Etter en sterk nedgang i 2011 på bakgrunn av flyttingen av Blakstad Videregående skole til Sam Eyde vgs. i Arendal, var det omtrent 10 prosent flere arbeidsplasser i Froland i 2012 enn i 2000.

Fengselet er ventet å bringe om lag 150 permanente årsverk i statlige arbeidsplasser til Froland kommune. Fengselet vil også få store ringvirkninger innenfor lokal servicenæring, og vil medføre en styrking av de kommunale tjenestene.

Froland er således en vekstkommune langt over landsgjennomsnittet etter et hvileskjær i 2011.

Froland er en attraktiv bostedskommune med gode kultur- og fritidstilbud. En har også en satsning på god infrastruktur og god fiber. En ser at den framtidige veksten på arbeidsmarkedet kommer innen de frie og kreative yrker, og en er på vei inn i en prosjekt- og freelancer-økonomi. Dette er en mobil klasse, som Froland har alle muligheter til å tiltrekke seg.

Demografi

UTVIKLING I INNBYGGERTALL

Froland har sammen med Grimstad vokst mest i Østre-Agder. De rangeres blant de femti kommunene i Norge med høyest befolkningsvekst. De har hatt positiv innvandring, positiv innenlands nettoflytting og fødselsoverskudd.

Prognoser fra SSB viser at Froland etter all sannsynlighet også framover vil ha en sterk vekst. For år 2020 vil det kunne bli over 6000 innbyggere, en økning på ca 500 fra dagens 5500. i år 2040 vil innbyggertallet kunne nærme seg 8000.

Næring, arbeidsmarked og pendling

NÆRINGSSAMMENSETNING

Froland har hatt en liten andel arbeidsplasser i primærnæringene over hele tolvårsperioden 2001-2012. Om lag 2/3 av arbeidsplassene innen basisnæringene er derimot innenfor jordbruk/skogbruk, noe som er godt over snittet.

Tabellen viser prosentandelen sysselsatte i de ulike næringene i kommunene i 2013. Tall fra SSB.

	Primær	Sekundær	Tertiær
2013	6	18	76

Bostedsattraktivitet

Arbeidsmarkedsintegrasjonen er et mål for hvor sterkt arbeidsmarkedet på et sted er integrert med arbeidsmarkedet utenfor stedet gjennom inn- og utpendling. Av de som bor i Froland er det 1 252 som jobber i Arendal, mens det blant innbyggere i Arendal er 328 personer som jobber i Froland. Dette gir at Froland har best arbeidsmarkedsintegrasjon i Østre Agder, Tvedestrand er nummer to.

I et tiårsperspektiv har Åmli, Grimstad, Vegårshei og Froland hatt en meget høy bostedsattraktivitet. De rangeres blant de øverste blant alle Norges kommuner. Vegårshei og Froland er «vinnerne» av bostedsattraktiviteten i perioden 2010 – 2012, i tillegg er trenden meget positiv. For Åmli og Grimstad er imidlertid trenden negativ.

Froland er en del av et felles bo,- utdannings- og arbeidsmarked på Agder, ikke begrenset til bare Aust Agder, et argument for at Froland kommune vil kunne klare utfordringer innenfor rekruttering på lik linje med våre større naboer.

Arbeidspendling

Tabellen under viser ut- og innpendling til kommunen. Det var i 2013 2698 arbeidstakere i Froland, hvorav 823 var sysselsatt innen kommunens grenser. Tabellen viser også at av de totalt 1308 arbeidsplassene som fantes i Froland i 2013 var det 328 som dro til Arendal, og 75 til Grimstad.

Data er hentet fra SSBs pendlingstall for 2013.

Utpendling:

FROLAND	2 698	823	1 252	186	96	50	38	253
	ARBEIDS- TAKERE	PENDLER IKKE	ARENDAL	GRIMSTAD	KRISTIAN SAND	OSLO	LILLE SAND	ANDRE

Innpendling:

FROLAND	823	328	75	12	12	9	49
	PENDLER IKKE	ARENDAL	GRIMSTAD	VEGÅRSHEI	TVEDESTRAND	ÅMLI	ANDRE

Mål:

- Være en attraktiv kommune for å bosette seg uavhengig av arbeidssted
- Være en attraktiv kommune for å etablere arbeidsplasser

Strategi:

- Opprettholde og videreutvikle et godt tjenestetilbud for å framstå som en attraktiv kommune for befolkningsvekst, nyetableringer og bedriftsutvikling

5. Frolands rolle innen næringssektoren i Østre Agder-samarbeidet

Hva er regionalt næringssamarbeid og et regionalt næringsutviklingsperspektiv?

Først og fremst handler det om å erkjenne at vi er en del av et større bo-, utdannings- og arbeidsmarked. Det gjør at statistikk for arbeidspendling over kommunegrenser har svært begrenset verdi, fordi den bare forteller at vi er en del av et større felles marked med akseptable arbeidsreiseavstander. Det betyr videre at enhver etablering av arbeidsplasser i regionen, uavhengig av i hvilken av kommunene det skjer, er til beste for alle kommunene i regionen.

Strategisk næringsplan for Østre Agder

Sju av åtte kommuner i Østre Agder-samarbeidet har valgt å gjennomføre arbeidet med en felles strategisk næringsplan. Froland har valgt å stå utenfor. Østre Agder-samarbeidet er et rammeverk for samarbeid mellom noen eller alle deltakerkommunene, og omfatter langt mer enn næringsutvikling. Froland kommune har valgt ikke å delta i samarbeid om en felles strategisk næringsplan, og har i stedet valgt å utarbeide sin egen næringsplan. Dette betyr ikke at Froland ikke vil samarbeide også om næring innen rammen av Østre Agder-samarbeidet.

Innenfor Østre Agder-samarbeidets geografiske nedslagsfelt er det to regionale næringsfond, Regionalt næringsfond for østregionen (Åmli, Vegårshei, Gjerstad, Risør og Tvedestrand) og Regionalt næringsfond for Arendal, Froland og Grimstad. Disse fondene ledes av hvert sitt styre, som i dag består av næringsmedarbeiderne fra hver av deltakerkommunene, mens Aust-Agder fylkeskommune, Innovasjon Norge, Fylkesmannens landbruksavdeling og NAV deltar med observatører med møte-, tale- og forslagsrett.

Fondene arbeider etter vedtekter vedtatt av deltakerkommunene og føringer fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet og årlig tildelingsbrev fra Aust-Agder fylkeskommune. De er finansiert av tilskudd fra Aust-Agder fylkeskommune basert på årlig overføring til regional utvikling fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Det regionale næringsfondet der Froland deltar i dag, får også kommunale tilleggsbevilgninger etter folketall som utgjør 40 % av fondets årlig tilførte forvaltningskapital. Strategisk næringsplan for Østre Agder har vært behandlet i alle kommunestyrene i de kommuner som deltar i planarbeidet. Det innebærer at Froland ikke har behandlet planforslaget. Blant de foreslåtte tiltakene er å etablere felles månedlig møteplass for de kommunale næringsmedarbeiderne, å fusjonere de to regionale næringsfondene, bidra til at Etablerersenteret IKS, som i dag eies av Froland og Arendal kommuner, utvides til å omfatte alle Østre Agder-kommunene og etablere en felles næringsarealbank for hele Østre Agder. Etablerersenteret IKS har allerede avtaler om å yte etablererveiledning med Tvedestrand og Grimstad kommuner, som har betalt inn bidrag til dette som del av avtalene.

Senere har Østre Agder søkt og fått eksterne prosjektmidler til å ansette en prosjektmedarbeider som skal arbeide med å implementere den felles næringsplanen. I ettertid har kommunene Gjerstad, Risør, Tvedestrand, Vegårshei og Åmli sagt nei til å gå videre med arbeidet med å slå sammen regionalt næringsfond i Øst-regionen med regionalt næringsfond for Arendal, Froland og Grimstad.

Å utvide Etablerersenteret IKS hvilte på en forutsetning om at Aust-Agder fylkeskommune skulle finansiere mesteparten av de økte driftsutgiftene det ville medføre å betjene ytterligere fire kommuner på linje med de kommunene som fra før er inne enten som eiere

eller gjennom avtale. Dette sa fylkeskommunen nei til. Representantskapet i Etablerersenteret IKS, som består av rådmennene i Arendal og Froland, har derfor besluttet å foreslå for Arendal bystyre og Froland kommunestyre som nåværende eiere å endre selskapsavtalen slik at Grimstad kommune og Tvedestrand kommune inviteres med som nye eiere på linje med Arendal og Froland.

Dette innebærer at de to eneste forslag i strategisk næringsplan for Østre Agder som Froland kommune ikke har behandlet, er om kommunens næringsmedarbeider skal delta i næringsmedarbeidermøter i Østre Agder og etablere felles næringsarealbank. Det er gjennomført noen felles næringsmedarbeidermøter uten Froland, mens forslaget om felles næringsarealbank ikke er behandlet videre så langt. Uansett må Froland kommune ha en mening om hvordan vi stiller oss dersom det kommer en sak om dette.

Froland kommunes holdning er at vi samarbeider der det er naturlig, men at valg av arbeidsform vurderes fortløpende.

Mål:

- Samarbeide med andre etter behov og hensiktsmessighet.

Strategier:

- Fortsette samarbeidet i regionalt næringsfond og som medeier i Etablerersenteret IKS, der Froland er positiv til at Tvedestrand og Grimstad inviteres inn som nye medeiere i selskapet.
- Delta i de månedlige næringsmedarbeidermøtene i Østre Agder

6. Bedrifter

Det er 220 selskaper i Froland som er registrert i både MVA og foretaksregisteret, i denne utredningen anser vi dem som aktive selskaper. Det er en klar overvekt av aksjeselskaper, men også en god del enkeltpersonforetak innenfor diverse bransjer.

Hovedtyngden av næringslivet i Froland er preget av mange små og mellomstore bedrifter, og det er seks bedrifter som sysselsetter mer enn 20 ansatte. Det er ikke noen store hjørnesteinsbedrifter i Froland kommune, men en sunn sammensetning av mindre service- og produksjonsbedrifter. Av de større private arbeidsgiverne kan nevnes Arendal Fossekompani, kraftprodusent, Totalvisjon AS, ferdighusproduksjon og Direct House AS, callsenter.

Historisk er Froland en landbrukskommune, men landbrukets verdi for sysselsettingen i Froland har vært nedadgående i den senere tid. Det er bare seks selskaper registrert med næringskode jordbruk, og 14 selskaper under næringskode skogbruk. En har tidligere også hatt flere stein- og hellebrudd i kommunen, men endrede forutsetninger i forbindelse med konsesjonskrav har medført at enkelte av disse har innstilt driften.

Innenfor oppføring av bygg har en 14 selskaper med dette som næringskode. Vi anser det levende miljøet av underleverandører til bygg- og anleggsindustrien i Froland som en positiv effekt av den tidligere landslinjen for bygg og anlegg på Blakstad vgs. Det er viktig å ta vare på dette miljøet selv om skolemiljøet har flyttet over grensa til Arendal.

Froland kommunes næringsliv har innslag av primærnærings, især skog, mange entreprenørselskaper av ulik størrelse, vannkraft, samferdsel, varehandel, tjenesteyting og kommunen selv som største arbeidsgiver. Fylkestingets vedtak om å legge ned Blakstad vgs. førte til et betydelig tap av arbeidsplasser i kommunen. I tillegg mistet kommunen gjennom dette vedtaket en betydelig faglig inspirasjonskilde især overfor entreprenør- og byggebransjen.

Den aller mest kjente bedriften i Froland både nasjonalt og internasjonalt med desidert mest omfattende og mangslungen virksomhet er Arendals fossekompani. Konsernet har ca. 3000 ansatte, hvorav ca. 2000 utenfor Norges grenser. Grunnlaget for konsernets virksomhet er kraftproduksjonen i Arendalsvassdraget med kraftstasjonene Bøylefoss og Flatenfoss. I perioden 2017-2019 planlegger Arendals Fossekompani å investere i størrelsesorden MNOK 500 i opprustning av dammer og av Bøylefoss kraftstasjon, samt bygging av ny Kilandsfoss kraftstasjon. Sistnevnte investering vil skje sammen med kommunene Froland og Åmli. Disse investeringer vil gi ringvirkninger for lokal arbeidskraft, samt for leveranser av varer og tjenester.

Arendals fossekompani er også desidert største eier i Arendal lufthavn Gullknapp as, og har vært helt avgjørende for den utbygging av lufthavnen som har skjedd de senere år.

En annen stor aktør innen Frolands grenser er Agder energi, landets fjerde største energiselskap, der også Froland kommune er aksjonær. Kommunene i Agder-fylkene er til sammen majoritetseier, mens Statnett er minoritetseier. Evenstad kraftverk i Froland eies av Agder energi.

I 2011 ble Froland handels- og næringsforening stiftet av 11 bedrifter. Siden den gang har medlemstallet økt jevnt og trutt. Foreningen er en viktig møteplass for medlemmene og et

konstruktivt talerør overfor offentlig myndighet. Hvert år arrangerer foreningen Frolandsdagen. Kommunens kultur- og næringsrådgiver er sekretær for foreningen. En oversikt over registrerte selskaper med Froland som adresse for hovedkontor er vedlagt plandokumentet.

Mål:

- Økt verdiskaping og sysselsetting i bedriftene i Froland

Strategier:

- Delta i kontaktarenaer mellom næringslivet og kommunen
- Systematisk kontakt med Froland handels- og næringsforening
- Delta i samarbeidstiltak om næringsutvikling i en større region

7. Offentlig og privat nærings samarbeid i dag

Samarbeidet går langs følgende linjer:

- Næringslivets organisasjoner
- Private eiere av næringsarealer
- Etablerings- og bedriftsrettet støtte
- Næringsrådgivning
- Etablerersenteret IKS
- Politiske og administrative initiativ v/ordfører og rådmann
- Regionalt nærings samarbeid
- Strategisk næringsplan med planprosess og medvirkning

Den organisasjon kommunen mest jevnlig samarbeider med, er Froland handels- og næringsforening. Foreningen har medlemmer både innen varehandel, tjenesteyting og annen næringsvirksomhet. Froland kommune stiller sekretærhjelp til rådighet for foreningen, som er kommunens bidrag sammen med årlig støtte til gjennomføring av Frolandsdagen i Osedalen. Foreningen er en viktig høringsinstans i kommunens næringsaker, som for eksempel etablering av næringsarealer og sentrumsutvikling. I forkant av at det lyktes å få etablert vinmonopolutsalg i Osedalen, bidro foreningen aktivt.

Erfaringen fra utviklingen av Blakstadheia næringsområde med salg til private eiere har gitt mye positiv dynamikk i måloppnåelsen om å få fylt opp arealene der med nye virksomheter. Ikke minst arbeidet mot etableringen av nytt fengsel på Blakstadheia har vist at et privat eierskap har bidratt til at flere menneskelige ressurser står bak arbeidet mot viktige mål.

Kommunen deltar både i styret i regionalt næringsfond for Arendal, Froland og Grimstad og har eget kommunalt næringsfond. Dette setter kommunen i en posisjon der en oppnår viktige kontaktpunkt mot både gründere og eksisterende bedrifter som søker støtte til utviklingstiltak. Fra kontakten oppnås til søknad er klar til behandling, skjer en veiledning av søker som bidrar til å etablere en felles forståelse av både rammeverk og virkemidler mellom kommunen og bedriften. Dette gir i sin tur et nettverk som kan bety mye i videre utviklingsarbeid, samtidig som det borger for en gjensidig kompetanseoverføring som er til nytte for alle parter. Kommunen er medeier i Etablerersenteret IKS sammen med Arendal kommune. Dette er beliggende med lokaler i Sørlandet kunnskapshavn i Arendal, og tilbyr veiledning av etablerere. Det er registrert en rekke gode eksempler på etablerere som har fått etableringsveiledning som har fått overført god og nyttig etablererkompetanse som et viktig bidrag til at etableringen lykkes. Mange av etablererne søker også etableringsstøtte enten fra regionalt næringsfond eller fra Innovasjon Norge, og tar med seg mye verdifull kompetanse inn i søknadsprosessene. Dette illustrerer at næringsrådgivningen kanskje er mye viktigere for å lykkes i en etablering enn et begrenset økonomisk tilskudd, selv om begge deler ofte er utløsende.

Ordfører og rådmann er ofte det første kontaktpunktet i kommunen for enkeltaktører og interessenter fra næringslivet som vurderer å etablere seg i kommunen. Disse har i kraft av sine posisjoner som henholdsvis øverste politiske og administrative leder mulighet til å ta initiativ og sette dagsorden som kan sette viktige prosesser i gang. Gode eksempler på dette er etablering av fengsel på Blakstadheia, etablering av vinmonopolutsalg i Osedalen, etablering av Myklandsfondet i 2008 og etablering av nytt bygg for dagligvarebutikken i Mykland.

Kommunen samarbeider i regionen med aktører i nabokommuner og Aust-Agder fylkeskommune innen regionalt næringsfond og Etablerersenteret IKS. I tillegg er

kommunen deltaker i Østre Agder-samarbeidet sammen med Gjerstad, Risør, Åmli, Vegårshei, Tvedestrand, Arendal og Grimstad.

Mål:

- Bidra til økt sysselsetting i Froland og dermed i en større region
- Øke antall nyetablerere
- Et innovativt lokalt og regionalt næringsliv

Strategier:

- Arbeide aktivt med å tilrettelegge nye næringsarealer
- Være på tilbudssiden innen behandling av reguleringsplaner og byggesaker overfor næringslivet

8. Næringsarealer

Av ferdig regulerte næringsarealer er det et område på Blakstadheia industriområde, men det meste av det skal brukes til nytt fengsel. Når fengselet kommer, vil det trolig være svært lite ledige næringsarealer igjen som er klare til å tas i bruk.

Det er viktig å ha attraktive arealer klare for nærings- og industrivirksomhet. Valg av Froland til fengsel viser at det er slik. Derfor er det en prioritert oppgave å få klargjort nye arealer.

Arealet på Blakstadheia, spesielt i støysonen, fra Mårvannet mot flyplassen, peker seg ut som et svært aktuelt område for framtidige næringsarealer.

Arealene i støysonen på Gullknapp ligger både i Arendal og Froland. Det er derfor viktig å igangsette arbeidet med en felles samordnet områdeplan for næringsarealer i støysonen i et nært samarbeid med Arendal kommune. Dette bør starte med at det omtales i strategisk næringsplan, deretter behandles i arealdelen i kommuneplanen, for så å se om det er grunnlag for en konkret områdeplan.

Samtidig er det viktig å ha muligheter for mindre arealer til næringetablering også andre steder. Dette er nok mer situasjonsbetinget, og kommunen bør ha en positiv innstilling i de tilfellene der dette blir aktuelt.

Mål:

- Sørge for å ha tilgjengelig egnede næringsarealer til en variert lokal og regional næringsutvikling og nyetablering i overskuelig framtid

Strategi:

- Beskrive og vurdere nye og eksisterende næringsarealer i en samlet framstilling

9. Sentrum

Sentrumsutvikling har fått mye fokus de siste årene. I kommuneplanen har det de siste revisjonene blitt stadfestet at nye boliger i hovedsak skal være sentrumsnære, helst innenfor fire km avstand fra skolen.

Eksisterende sentrum:

Det er iverksatt flere initiativ fra kommunens side for å få et mer attraktivt sentrum. Det har vært flere prosesser med medvirkning fra næringsliv, beboere, unge og eldre mv. for å prøve å få til noe som gjør sentrum mer attraktivt. Av prosesser som er i gang nå, nevnes tiltak langs Fv 42, og det ses på muligheter for fellesområder forskjellige steder i sentrum. Det er også en prosess i gang for å danne en sentrumsforening med gårdeierne og kommunen for å få til en mer samordnet drift og satsing på sentrumsområdene. Det foreligger også konkrete planer om å etablere nye, sentrumsnære parkeringsplasser for å avlaste de mest sentrale nærmest butikkinngangene.

Utvidelse av sentrum:

Det er nylig vedtatt en områdeplan som legger til rette for en større utvidelse av sentrum, Langåsen, med muligheter for 6-800 boliger og ca. 10.000 m² nærings- og kontorlokaler. Samtidig er det i gang en planprosess for etablering av næring og leiligheter i Dalen, et lite stykke unna Osedalen. Dermed er det samlet sett omfattende planer på gang som kan ivareta vekst. Mye avhenger av politiske avgjørelser i nær framtid.

Mål:

- Osedalen som et attraktivt og trivelig handelssenter som fremmer ekspansjons- og etableringslyst

Strategier:

- Utvide sentrumsarealet
- Etablere et motiverende samarbeid om fellestiltak mellom handlende, gårdeiere og kommunen
- Støtte Froland handels- og næringsforenings årlige arrangement Frolandsdagen og andre vekst- og trivselsskapende arrangementer i sentrum
- Bidra til å øke bransjemangfoldet

10. Lufthavn

Arendal lufthavn Gullknapp startet som et interkommunalt samarbeid med Aust-Agder fylkeskommune som medaktør på begynnelsen av 1980-tallet, med anleggslinja ved Blakstad vgs. som en viktig brikke for å anlegge landingsstripe. Arealer ble ervervet, og utviklingen gikk sakte framover. Området har svært gode klimatiske forutsetninger, og ikke minst topografiske fortrinn for videre utvikling. På begynnelsen av 2000-tallet kom Arendals fossekompani inn som majoritetseier i selskapet, og fra da av har utviklingen skutt fart. Initiativet til flyplass var først og fremst tuftet på næringslivets behov, men etter hvert er det også kommet inn viktige samfunns- og samferdsøkonomiske perspektiver som har stor betydning på lengre sikt. Status pr. i dag er at selskapet har fått trafikkonsesjon for kommersielle flygninger for inntil 12 passasjerer. Med en enkel utbygging i løpet av nærmeste toårsperiode som også inkluderer nytt tårn, vil konsesjonen utvides til inntil 50 passasjerer. De første flyvninger vil starte i 2016.

Flyplassen kan direkte bli en viktig bedrift som gir nye arbeidsplasser til regionen, men kan også bli en viktig katalysator for å utløse nye arbeidsplasser i andre virksomheter som kan tenkes å etablere seg i flyplassens støysone som kan være fornuftig å anvende til næringsareal.

Mål:

- Lufttrafikkvekst og -utvikling i tråd med selskapets utviklingsplan for landings- og avgangskapasitet mht. flystørrelse.

Strategi:

- Samarbeide med og legge til rette for selskapets utvikling.

11. Fengsel

Froland kommune er veldig godt fornøyd med å få et av de to nye fengslene på Agder til kommunen. Dette vedtaket er også med på å understreke at Froland er en næringsvennlig kommune, og vi ser også at fengselsetableringen vil ha gode ringvirkninger for det lokale næringsliv i regionen. Fengselet er ventet å bringe om lag 150 permanente årsverk i statlige arbeidsplasser til Froland kommune. Fengselet vil også få store ringvirkninger innenfor lokal servicenæring, og vil medføre en styrking av de kommunale tjenestene.

Det er mange solide aktører som kan være med på å gjøre OPS-fengselet til en realitet.

Området er ferdigregulert med opparbeidet og dimensjonert infrastruktur. Det ivaretar de faglige hensyn med det regionale nærhetsprinsippet, krav i forhold til innsyn/skjerming og har den nødvendige fleksibilitet.

Fengselet vil bli realisert raskt, innen fire år etter beslutning om lokalisering til Froland. En OPS løsning med driftsansvar vil innebære at alle ikke- fengselsfaglige funksjoner kan ivaretas av andre aktører. En slik løsning kan være kostnadseffektiv, spennende og gi mange nyttige nye erfaringer.

Dette vil også gi gode muligheter til å tiltrekke godt kvalifisert personell og bygge et godt nettverk rundt den domfelte.

Nytt fengsel vil kreve en styrking av kommunale tjenester i samarbeid med statlige etater som Kriminalomsorgen og NAV.

Mål:

- Etablere et nært og tillitsfullt samarbeid mellom Froland kommune og Fengselet

Strategier:

- Medvirke til at regionen drar nytte av ringvirkningene av fengselet
- Arrangere informasjonsmøter om fengselsutdanning for utdanningssøkende i vår region i samarbeid med KRUS (Fengselskolen), NAV og vgs.

12. Næringscenter

Kommunestyret har vedtatt at det skal etableres et næringscenter i Froland. Froland Næringscenter kan utvikles til å bli et hensiktsmessig verktøy for utvikling av nye og etablerte bedrifter knyttet til næringscenteret og Froland kommune.

En ønsker at Froland næringscenter skal tilby næringslivet i Froland gode, moderne kontorfasiliteter og være et vekstmiljø for samarbeid og idéutveksling.

Dette vil gi muligheter for at næringscenteret kan bli en plattform og et verktøy for prosjekter der en kan få på plass samarbeidsavtaler med aktuelle innovasjonsmiljøer og kompetanseleverandører sammen med Frolands næringslivsaktører. Dette gjør det mulig å bidra til å skape ulike fagmiljøer som på sikt kan bli bedriftsnettverk og klyngemiljøer gjennom bidrag fra Innovasjon Norge. Aktuelle bransjer for denne typen satsning kan være gårdsturisme, turisme, jordbruk, skogbruk og bygg og anlegg.

Mål:

- Froland Næringscenter skal være et senter for næringsutvikling i Froland

Strategier:

- Å legge til rette for møteplasser, gode lokaler og et stimulerende vekstmiljø.
- Benytte næringscenteret som en møteplass mellom kommunen og næringsaktørene i senteret
- Vurdere å etablere tidsavgrensede prosjekter for å skape nettverk med relevante miljøer innen FoU, virkemiddelapparat, utviklingsprosjekter og innovasjonsmiljø med mer.

13. Reiseliv og kulturisme

Froland kommune har flere attraksjoner og fortrinn som gir et svært godt potensial for økt turisttrafikk. En viktig attraksjon i kommunen er en variert og storslått natur som gir anledning til flotte naturopplevelser. En annen er Frolands verk kultursenter. Likeledes har idrettsparken på Mjølhus med alle utendørs idrettsanlegg og ikke minst det moderne bade- og svømmeanlegget Frolandia et betydelig potensial ikke minst i sommersesongen. Det nystartede Bjørkeskogen aktivitetssenter har også meldt sin interesse for å delta i reiselivssamarbeidet Telemarksvegen. Det samme har Froland vandrehjem, Eikely.

Kommunen har siden 1994 vært deltaker i det interkommunale reiselivssamarbeidet Telemarksvegen. Det omfatter kommunene Birkenes, Froland, Åmli, Nissedal, Kviteseid og nå nylig også Seljord. De siste åra har dette samarbeidet tatt flere steg framover og har etablert et forprosjekt som innebærer en økt markedsføring av attraksjoner, overnattings- og serveringsbedrifter langs RV 41 med avstikkere i rimelig avstand, og samtidig arbeidet systematisk for å legge en realistisk plan for en høyst tiltrengt utbedring av vegstandarden på viktige strekninger. I Froland går veien fra Hynnekleiv til Svenes. Hver av kommunene er representert i styret, mens ordførerne utgjør årsmøtet. Status for 2015 er at markedsføringen i moderne medier er etablert. Videre er det trykt og distribuert en brosjyre som er tilgjengelig langs hele strekningen. Det møter jevnlig fra 20 til 40 bedrifter på felles samlinger for å bygge nettverk og samarbeid.

Gjennom dette innlandssamarbeidet når en markeder på kontinentet og innenlands, og har valgt slagordet «Telemarksvegen-hovedvegen til det norske eventyret» i kommunikasjonsstrategien.

I tillegg er det kommet innspill om at det kan være et potensial for en overnattings- og serveringsbedrift i nærhet til Osedalen som kan få positive synergier med Frolandia, idrettsparken og Frolands verk kultursenter som attraktive reisemål. Av losjibedrifter i kommunen i dag er det Eikely med 60 senger og Øynastua med til sammen 30 sengeplasser. Det er derfor ikke nødvendig kapasitet til å ta imot f.eks. konferanser over flere dager av alminnelig størrelse på f.eks. Frolands verk kultursenter. En kapasitet på min. 50 enkeltrom vil være ønskelig. Dette kunne også drives som sommerhotell. Det har vært pekt på at det kunne lokaliseres nær Nidelva om mulig, og ha tilbud både innen camping, hytter og apartment.

Mål:

- Fremme økt trafikk til reiselivsbedrifter og attraksjoner i Froland som deltar i Telemarksvegen-samarbeidet.
- Styrke Frolands Verk som attraktivt besøkssted
- Øke losjikapasiteten i kommunen

Strategier:

- Støtte videre utvikling av og delta i næringsutviklingsarbeidet i regi av styret i Telemarksvegen
- Støtte og samarbeide om tiltak som kan styrke Frolands verk kultursenter som attraktivt besøksmål.

15. Kommunen som eier

Det er viktig at kommunen har et bevisst forhold til sitt eierskap og deltakelse i andre virksomheter, og det er derfor vedtatt at Froland kommune skal lage en årlig eierskapsmelding. Dette er et arbeid som er igangsatt av Formannskapet høsten 2015, og som vil munne ut i en egen eierskapsmelding.

Kommunen forvalter store verdier på vegne av fellesskapet, og det er derfor viktig å tydeliggjøre formålet med et kommunalt eierskap og skape forutsigbarhet og tydelige rammer. Det mest fundamentale spørsmålet er hvorvidt kommunen i det hele tatt skal være eier av et selskap. Mange ulike forhold, lover og forskrifter spiller inn, og kommunestyret må fatte et vedtak om eierskap basert på en totalvurdering av dette.

Froland kommune stiller klare forventninger til at styrene i kommunalt eide selskap utarbeider og følger opp etiske retningslinjer og integrerer samfunnsansvar i forretningsdriften. Begrepet samfunnsansvar kan bl.a. relateres til likestilling, integrering, arbeid mot korrupsjon, etikk, HMS, åpenhet og innsyn, kvalitet, brukermedvirkning, miljø- og klimatiltak. Styret og den daglige ledelsen i selskapene har ansvaret for å integrere samfunnsansvar i forretningsdriften

Forvaltningsloven stiller krav til saksbehandlingen, og offentlighetsloven skal sikre innsyn i saksdokumenter, journaler og lignende i offentlig eide selskaper. I selskap der Froland kommune er hovedeier, skal prinsippene for meroffentlighet følges, det vil si at selskapet alltid skal vurdere om et dokument likevel skal gjøres kjent, helt eller delvis, selv om det etter bestemmelser i loven kan unntas fra offentlighet.

Kommunen er forvalter av felles ressurser og foretar prioriteringer og avveininger innenfor rammer som lovverk og økonomi tilsier. Kommunen er derfor avhengig av allmennhetens tillit. I selskaper der Froland kommune er eneeier, stilles det krav til at generalforsamling, styremedlemmer og ansatte kjenner til bestemmelser i lovverket og kommunens etiske retningslinjer.

I selskaper der Froland kommune er medeier, stilles det krav til at kommunens representanter tar hensyn til kommunens etiske retningslinjer i tillegg til selskapets egne etiske retningslinjer og verdier.

En eierstrategi er en politisk viljeserklæring, og bør evalueres med jevne mellomrom. Det politiske flertallets tanker og vurderinger kan endres etter et valg, og eksterne vilkår kan gi grunnlag for å endre eierstrategien.

Froland kommune vil derfor utvikle egne strategier og rutiner for å håndtere sine eierskap på en åpen og god måte.

Mål:

- Froland kommunes innbyggere har forsvarlig nytte av Froland kommunes eier- og medeierskap

Strategier:

- Utvikle gode styringsverktøyer for sitt eierskap
- Åpenhet og forutsigbarhet gjennom en årlig eierskapsmelding
- God opplæring av de representanter kommunen velger eller oppnevner til å forvalte kommunens eierskap

16. Handlingsprogram

I de foregående kapitler er det formulert mål og strategier som skal være retningsgivende for bruken av plandokumentet som beslutningsunderlag.

I tillegg er det utarbeidet et handlingsprogram som omfatter konkrete handlinger som skal gjennomføres som tiltak i planperioden.

Tema	Mål	Tiltak	Når	Ansvarlig
Næringsarealer	Tilgjengelige næringsarealer for varierte formål	Plan som beskriver og vurderer nye og eksisterende	Vinter 2016	Rådmann
Næringscenter	Tilbud til næringsdrivende om kontorfellesskap	Etablere et næringscenter	2016	Rådmann
Sentrum	Et mer attraktivt sentrum for næringsdrivende og besøkende	Etablere fellesområder	2016-2018	Rådmann / næringslivet
Sentrum	Etablere felles drifts- og utviklingsforening	Søke å få i stand avtale med næringsdrivende	2016	Rådmann / gårdeiere
Sentrum	Flere parkeringsplasser	Etablere sentrumsnære plasser	2016-2018	Rådmann
Sentrum	Utvidelse av sentrum	I tråd med vedtatte planer	2016-2019	Rådmann
Reiseliv og kulturisme	Oppnå økt verdiskaping i våre reiselivsbedrifter	Delta i Telemarksvegens hovedprosjekt Videreutvikle Frolands verk kultursenter	2016-2019	Ordfører og rådmannen
Arendal lufthavn Gullknapp	Økt aktivitet og utvikling på flyplassen	Samarbeide med flyplassen om videre utvikling	2016-2019	Ordfører og rådmann
Kommunen som eier	Eierskap basert på nytte for kommunens virksomhet	Årlige eierskapsmeldinger til kommunestyret	2016-2019	Ordfører og rådmann
Nærings samarbeid offentlig/privat	Økt sysselsetting i Froland og	Tilrettelegge nye næringsarealer.	2016-2019	Ordfører, rådmann og teknisk

	dermed i en større region. Øke antall nyetablerere. Et innovativt lokalt og regionalt næringsliv.	Være på tilbudssiden innen behandling av reguleringsplaner og byggesaker overfor næringslivet.		
Utvikle tilleggsnæringer i tilknytning til gårdsbruk	Få aktive og robuste bygder med høy verdiskaping	Bidra til å øke aktive miljøer innenfor hest, honningproduksjon og andre områder der det ligger til rette for det.	2016-2019	Teknisk
Øke investeringer til landbruksbygg	Mer effektivt landbruk	Utarbeide veileder for tilskudd til landbruksbygg	2016	Teknisk
Øke investeringer til grøfting og nydyrking	Mer effektivt landbruk	Utarbeide veileder for tilskudd til grøfting og nydyrking.	2016	Teknisk
Øke antallet aktive jord- og skogbrukere	Økt sysselsetting og verdiskaping i landbruket	Skape arenaer som skal motivere nye grunneiere til å satse på landbruk	2016-2019	Teknisk
Gode veier som tåler fulle tømmerbiler med totalvekt på 60 tonn.	Effektiv tømmertransport	Sikre at kommunale veier er gode nok for tømmertransport, og at viktige fylkesveier blir godkjent for fulle tømmerbiler.	2016-2019	Teknisk
Desentralisert næringsutvikling	Mulighet for næringsetablering i hele kommunen	Utvikling av bredbånd og 4G i kommunen	2016-2019	Ordfører/rådman n

17. Vedlegg

Rådmannens notat til kommunestyret i forbindelse med oppstart av planarbeidet.

1. Fra kommuneplanen:

”Utvikling av næringslivet”

Det er ønskelig å utvikle næringslivet i kommunen. Det er viktig at kommunen har tilstrekkelig og riktige næringsarealer å tilby, og at kommunen ellers er attraktiv for næringslivet. Kommunen ønsker å samarbeide med andre tunge og gode aktører for å nå målsettingene. Landbruk (inkl. skog) er en viktig del av næringslivet i Froland og dette skal gjenspeiles i det videre arbeid....”

2. Dagens organisering:

Kommunens satsing på utvikling og tilrettelegging for næringslivet er i det vesentlige ivare tatt av ordfører, rådmann og næringsrådgiver (30 % stillingsressurs på området).

3. Dagens ressursbruk:

Kommunens næringsfond: Grunnkapital kr. 1.837.500.-. Fondet tilføres nye midler i forbindelse med det enkelte årsbudsjett og årlig utbetaling av konsesjonsavgifter. Differansen mellom den til enhver tid stående kapital på fondet, fratrukket utgifter knyttet til næringsrådgiver, og grunnkapitalen kan tildeles aktuelle søkere som oppfyller fondets retningslinjer. Avgjørelse om tilskudd på inntil kr. 10.000 er delegert til rådmannen, mens avgjørelse om tilskudd over dette behandles av kommunestyret.

Regionalt næringsfond:

Det regionale næringsfondet er etablert på et samarbeid mellom Arendal, Grimstad og Froland kommune. Hver av kommunene betaler et årlig beløp i forhold til antall innbyggere som utgjør 40 % av fondets årlige ramme. Aust-Agder fylkeskommune overfører 1,68 millioner i år til fondet som skal utgjøre 60 % av den årlige ramme. Rammen fra fylkeskommunen er redusert fra 3,1 millioner de siste to år pga. redusert bevilgning til fylkeskommunenes regionalutviklingstiltak fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Tilskudd tildeles som næringsstøtte etter fondets vedtekter, årlige føringer i tildelingsbrev fra Aust-Agder fylkeskommune, statens retningslinjer for offentlig tilskudd og EØS-bestemmelse om bagatellmessig støtte over en treårsperiode (maks 100.000 Euro).

4. Utarbeidelse Strategisk Næringsplan 2015 – 2026:

Rådmannen foreslo at det utarbeides en Strategisk Næringsplan for gjeldende kommuneplanperiode.

Planeier: Froland kommune ved kommunestyret.

Styringsgruppe: Formannskapet

Arbeidsgruppe: Sammensettes av politiske valgte representanter, Næringslivsrepresentanter og personell fra kommunens administrasjon.

Formannskapet oppnevner representanter til arbeidsgruppen. Rådmannen vil foreslå at det oppnevnes en gruppe på til sammen fem personer (to politiske, to fra kommunens næringsliv og én fra administrasjonen på rådmannsnivå – i tillegg tilføres gruppen nødvendig sekretær-/administrativ bistand).

Saksgang: Arbeidsgruppen utarbeider forslag til en helhetlig strategisk næringsplan.

Arbeidet forelegges styringsgruppe (formannskapet) ved viktige milepæler og ferdigstilling av eventuelle delplaner.

Grunnlag for planen: Planen skal bygge på en erkjennelse med hensyn til kommunens oppgaver og ansvar i forbindelse med næringslivsutvikling. Samtidig skal planen være bygget på realistiske forutsetninger i forhold til kommunens fremtidige økonomisk handlingsevne på området.

Fremdrift: Det tas sikte på at en helhetlig Strategisk Næringsplan ferdigstilles for høring høsten 2015, og endelig godkjenning i kommunestyret i siste del av året.

5. Utarbeidelse handlingsplan 2016 – 2019:

Som en integrert del av den strategiske næringsplanen utarbeides det en handlingsplan for perioden 2016 – 2018. Handlingsplanen skal konkret angi mål og ansvarlig for det enkelte tiltak. Handlingsplanen skal være ”rullerende” og vedtas for 4 år av gangen samtidig med kommunens ordinære budsjett og handlingsplan

Planens formelle status vil være temaplan. Det innebærer at en ikke trenger å lage et forutgående planprogram, men kan starte direkte på arbeidet med planen. Det skal utarbeides et høringsutkast som sendes på offentlig høring. På bakgrunn av høringsutkastet og ev. innkomne uttalelser vil det deretter bli utarbeidet et planforslag som legges fram for kommunestyret til endelig behandling.

En temaplan er ikke bindende, men veiledende, og legges til grunn for behandling av enkeltsaker og enkelttiltak innen planområdet.

Oversikt over Froland Kommunes eierskap

Oversikten baserer seg på regnskapsbalansen per 2014.

Froland kommunes aksjeinnehav i annen virksomhet:

Aksjer - Kilandsfoss AS	393 000
Aksjer - Mykland vilt AS	55 000
Aksjer - Myklandstunet AS	210 000
Aksjer A-A Næringselskap AS - 929 263 162	15 000
Aksjer Agder Energi - 981 952 324	47 790 000
Aksjer Arendal Lufthavn Gullknapp AS - 936 740 987	1 941 000
Aksjer Durapart AS - 924 266 287	91 500
Aksjer Frolendingen - 988 967 653	102 000
Aksjer Kommunekraft A/S - 866 818 452	1 000
Aksjer L/L Setesdal bilruter - 915 814 581	20 015
Aksjer Mølla Verksted AS - 980 321 347	100 000
Aksjer Proflex AS (Ellengård Industrier AS) - 955	40 000
Aksjer Reiersøl Eiendom AS - 852 787 732	1 000 840

Froland kommunes innehav i andeler i annen virksomhet:

Andeler Aust-Agder Utviklings- og Kompetansefond -	4 500 000
Andeler Biblioteksentralen AL - 910 568 183 (2864/	900
Andeler i Arendal byselskap - 982 991 269	100 000
Andelsbevis ABBL 3013949	250

Stiftelser

- Aust-Agder utviklings- og kompetansefond
- Aust-Agder crisesenter

Gjensidig eide selskap

- Kommunal Landspensjonskasse KLP

Det er nedsatt en arbeidsgruppe med mandat på å se på interkommunale samarbeid sammen med Åmli kommune.

Interkommunale selskap(IKS)

- Agder Renovasjon IKS
- Arendal revisjonsdistrikt IKS
- Konesjonskraft IKS
- Aust-Agder kulturhistoriske senter IKS
- Etablerersenteret IKS
- IKT Agder IKS
- Agder Arbeidsmiljø IKS
- Agder og Telemark Kontrollutvalgssekretariat IKS

Vertskommunesamarbeid (kommunelovens § 28)

- Arendal legevakt
- Østre Agder brannvesen
- 110 Alarmsentral
- Interkommunal arbeidsgiverkontroll (IAA)
- Felles veterinærvakt

Selskap med begrenset ansvar

- AT Skog BA
- Biblioteksentralen AL

Samarbeidsavtaler etter kommunelovens § 27

- Offentlig fellesinnkjøp på Agder (OFA)
- Interkommunalt utvalg mot -
- Akuttforurensning (IUA)
- Driftsassistansen i Aust-Agder
- Opplæringskontoret for Midt- og Østregionen
- Friluftsrådet sør
- Samarbeid-landbruk, areal og naturforvaltning